

Oglas, pripremljena itd. tiskaru i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbroju, oglase itd. šalju se napuniticom ili poloznicom pošt. Stedionice u Beču na administraciju lista u Pullu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravništvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše »Reklamacija«.

Četvornog računa br. 847.849.
Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Stogom rastu malo stvari, a nosloga svo polovinu“. Haročna poštarica.

Izlazi svakog utorka i petka o pedes.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani neizdaju, a nefrankirani neprimaju.
Predjela sa poštarinom stoji: 12 K u obće, 6 K za pošljake } na godinu ili K 6--., odu. 3-- na pol godine.
Izvan carovine više poštarina.
Pojedini broj stoji 10 h. kolii u Pulli, toli izvan iste.
Uredništvo se nalazi u ulici Gindla br. 5 te prima stranke oćim nećelije i svetka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krapotić i drug; u Pull. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Tretu.

Pozor!
Tko ne bude primio budućí broj, tomu je list radi nepodmire-nja duga ustavljen.
Uprava „N. Sloge“.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru.

+ Milan Obrenović!

Nakon kratke i teške bolesti zaključio je svoj burni život dne 11. t. mj. srbski razkralj Milan Obrenović u Beču, od nikoga iskreno oplakivan ni žaljen.

Daleko od svoje domovine, daleko od svoje supruge Natalije i jedinca sina i kralja Aleksandra, daleko od svoga naroda, u tuđoj državi našla ga je neumoljiva smrt u najljepšoj muževnoj dobi kad se je najmanje tomu nadao.

Nagla i nenadana smrt razkralja Milana potresla mora svako pleme-nito srce, jer silazi sa pozorišta javnosni muč, u koga je njegov narod i čitavo Slavenstvo postavljalo najveće nade — prognan tako rekuć iz svoje domovine, — i jer nestaje okrunjene glave, koja se je igrala sa sudbinom svoga naroda lahkoumno i nepromišljeno.

Kad je dne 10. junija 1868. nakon potresne i nasilne smrti njegova blagopokojnog strica i kneza Mihajla u bašći Topčidera zasio na prijestolje srbskih knezova mladić tjelesno i duševno nadaren svim vrlinami vladara, orio se širom Srbije klik radosti i zadovoljstva. Sa Srbijom radovali se i ostali Slaveni jer su u mladomu knezu Milanu nazirali rjeđke krieposti srca i uma, koje su bile kadre da usreće njega i srbski narod.

Nu ako za koga, to se mora kazati za nesretnog razkralja Milana, da je zakopao one talente što mu ih je Gospod dao, te unesrećio sebe, svoju obitelj i srbski narod.

Mi nismo nikad spadalí u onu vrstu ljudi, koji su doznacivali Srbiji na slavenskom jugu misiji Piemonta, ali nismo se ubrajali niti među one, koji su Srbiji odirali pravo na narodnu samostalnost i na važnu ulogu, koju je mogla igrati na Balkanu. Krivnjom nesretnog razkralja Milana, koji nije, znao ni hotío upeljati u svojoj domovini zdrave i čvrste temelje pravne države, nit je Srbija

izvršila ulogu Piemonta, nit je ona ni danas tako uređjena država, da bi mogla privlačivo djelovati na susjedne države Balkana.

Svojim neurednim i neumjerenim životom raztrovao je Milan svoj obiteljski život, razstao se za vazda sa visoko naobraženom i plemenitom suprugom, sa svojim jedincom i sa čilavim narodom. On je proigrao ugled vladara, ugled supruge i ugled oca.

Zašav stranputice i kao vladar i kao suprug, nije se znao svladati i vratio se na pravi put te popraviti grieh svoje mladosti, usrećiti sebe obitelj i svoj narod i sačuvati si častno ime među srbskimi vladari.

Kao što je bio u svojem obiteljskom životu na krivom putu, tako je vodio i politiku u svojoj domovini po uputah i savjetih neprijatelja Srbije i Slavenstva. Premda je imala Srbija zahvaliti svoju slobodu i samostalnost jedino svomu zaštitniku i dobroćinitelju — Rusiji, ipak je Milan plesao kao što su mu svirali u Beču i u Pešti. Opetovno pokazao se do skrajnosti nezahvalnim napram Rusiji, koja je za njegove vladavine zaustavila turske čete kod Djunisa i bugarske kod Sliyvice, nakon grozних poraza srbske vojske. On je ipak zahorvao na ta dobroćinstva ruskoga naroda te je do svoje smrti prijateljvao sa krvnima dušmaní Rusije — i Srbije.

Pokojni Milan Obrenović nije pustio svomu sinu ni slavno ime ni bogatstvo, ali mu je pustio strašan primjer kakav nema da bude nijedan vladar Srbije. Ostavio mu je gorku uspomenu i kao otac i kao vladar, pak bude li se on znao čuvati mana i pogriehaka svoga oca, te držati se iskrenih savjeta pravih prijatelja Srbije, steći će si velikih zasluga za svoj narod i ublažiti će prestroj sud o svojem oću, kojim bi ga morala odsuditi pravedna poviest njegove vladavine.

Mladomu kralju Aleksandru neka bude dakle uvijek pred očima onaj pomor, koji je pretio njegovoj obitelji i njegovomu narodu zbog razkalašenog života i radi neslavenske politike, koju je tjerao njegov pokojni otac i tada će zaista udesiti svoj život i svoj rad na čast sebi i na slavu srbskomu narodu. Da to bude, iskrena je zaista želja svakog prijatelja Srbije.

Milan Obrenović rodio se je u neznatnom mjestu Rumunjske god. 1854. Nakon nasilne smrti kneza Mihajla bijaše on g. 1868. proglašen knezom Srbije. Njegovi suvladaoci (regenti) Blaznevac, Gavrilović i Ristić poslase, još iste godine mladoga kneza u Pariz na dalnju naobrazbu, gdje je ostao do g. 1872. Vratio se u domovinu iz Pariza, gdje se za rana upoznao pokvarenost svieta, preuze vladu kneževine.

G. 1876. zaratila se Srbija sporazumno sa Crnogorom proti Turskoj. Rat se svršio nesretno po Srbiju i da nebijaše Rusije, bile bi turske čete zaposjele i Biograd.

Malo zatim zaratila se Rusija sa Turskom. Srbija pridružila se Rusiji i nakon svršenog rata zadobila svoju samostalnost razširiv svoje granice.

Slava, koju je stekao Milan uz pomoć Rusije proti Turskoj, nije mu dala dugo mirovati. G. 1885. zaratio se je bez pravog uzroka i proti svakom očekivanju sa bratskim narodom, sa susjednom Bugarskom. Rat se svršio nesretno za Srbiju i da nebijaše velevladstih, napose Rusije, junacke čete bugarskog keeza Aleksandra Batenberškog bile bi navalile usried Srbije. Taj rat nanio je srbskim četam veliku sramotu a Srbiji naprtio ogroman dug od preko 250 milijuna dinara.

U 18 godini svoje dobe vjenčao se Milan sa krasnom i bogatom Ruskinjom, sa keerkom ruskoga pukovnika, Natalijom Kečko, koja mu je rodila sina jedinca, sadašnjega kralja Aleksandra.

Između kraljevskih supruga došlo je za rana do oćita razdora. Razuzdan život i ratne pustolovine Milanove otuđiše mu brzo srce Natalije, koja je živila za svog jedinca i za svoj narod. Ona, dušom i tjealom Ruskinja, prionula je uz srbske narodne težnje, te nemogaše podnositi, da se u Srbiji vlada u proturuskom i protuslavenskom pravcu.

G. 1882. proglašena bijaše Srbija kraljevinom, nu to njoj nedonese ni sreće ni blagoslova.

God. 1888. razpita se Milan sa kraljicom Natalijom. Malo prije toga sramotnoga čina: bijaše kraljica pobjegla sa sinom u Wiesbaden hoteci tim svoje diete osloboditi od svakog uplivu otčevog. Posredovanjem njemačke vlade morala je ipak izrućiti oću sina, koji bijaše 1889. doveden natrag u Biograd.

G. 1888. dao je kralj Milan svomu narodu veoma slobodouman ustav, komu nebijaše Srbija dorastla.

Godinu zatim (6. marca 1889.) odrekao se naglo i nenadano Milan kruni na korist svoga sina Aleksandra, komu je imenovao suvladaoce.

Posav u omiljeni Pariz dao se na igru i neobuzdan život. Ali brzo mu uzmanjkalo novca, te su mu morale oćeti priskoćiti na pomoć državne blagajne Srbije. Kadno se je g. 1891. našao Milan u takvoj novčanój stisci, da već nije znao ni kud ni kamo, odrekao se je svakom pravu u Srbiji — uz oćstetu od tri milijuna dinara.

G. 1891. morala je kraljica Natalija ostaviti Srbiju tobož radi državnih interesa.

G. 1893. izmiriše se na oko kraljevski supruzi. Iste godine, mjeseca aprila proglasi se kralj Aleksander iznenada i neočekivano punoljetnim.

(. 1894. nadje se Milan iznenada u Biogradu. On ukinu slobodoumni ustav od g. 1888. i narinu narodu stari ustav od g. 1869. po kojem zadobi opet sva prava člana kraljevske obitelji.

G. 1895. zapusti Milan opet Srbiju te podje u Pariz.

G. 1898. vratio se razkralj Milan iz Pariza u Srbiju, gdje se dade proglasiti vrhovnim zapovjednikom srbske vojske i gdje si je opet stekao prijašnji upliv nad kraljem i nad srbskom politikom,

G. 1899. bijaše umjetno upriličten glasoviti atentat na razkralja Milana. Zatvoreni bijahu kako je poznato svi prvaci radikalne stranke.

G. 1900. prošenio je kralj Aleksander sav sviet svojom zarukom sa današnjom kraljicom Dragom Milanu, koji se je nalazio u ono doba u Karlovih varih, došla je ta viest kano iz vedra neba grom. Nastaniv se u Beču, živio je za sebe, daleko od supruge i sina, komu je bio poslao na viest o njegovih zarukah — svoje prokletstvo. Na smrtnoj postelji posjetio je nesretnog razkralja posebni oćaslanik njegova sina pukovnik Petrović — koji je valjda u onom strašnom času pomirio oca sa sinom.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 11. veljače 1901.

I opet se je otvorilo carevinsko vieće. Dne 31. sječnja bila je otvorna sjednica kolí zastupničke toli gospodske kuće.

Obje galerije zastupničke kuće bile su pune občinstva. Na prvój bilo je i visokih ličnosti članova gospodske kuće, bivših ministara i drugih.

Zastupnici došli su skoro punobrojao. U polukrugu dvorane sjede tako, da su s desna najprije Poljaci, pak Česi i Rusini, onda Slovenci i Hrvati, koji su već skoro u sredini. Sljede njim Niemci katoličke pučke stranke, pak Šenerer-Wolfvoći, onda Talijani, liberalni* Njemci, njemačka pučka stranka, antisemitska stranka. Šenerer-Wolfvoći dali su si ime „svenjemačka stranka“. Ima jih 21. Narasli su brojem jaće nego li ijedna stranka. Svi su okrunjeni Bismarkovom modrastom krunom. Ministri su svi prisutni.

Ministar-predsjednik dr. pl. Koerber, pólologu njeg. veličanstva, poziva najstarijega zastupnika, Poljaka dra. Weigela, Krákovskoga zastupnika, da preuzme predsjedništvo. Već kod toga čina nastala je buka. Česki narodni demokrati i agrarci kličali su proti Koerberu i proti Weigelu. Proti prvomu kličali su među ostalimi za to, da se kod brojenja pućanstva krađe na tisuća Čeha, i prićili mu, ako bude u priestolnom govoru šlogod proti Čehom. Proti Weigelu za to, jer njema je već prije reko, da on kao starostni predsjednik ne može preuzeti njihove državopravne ograde.

Starostni predsjednik, častan i još jak starac, položio je najprije svećano

obecanje za vjernost vladaru i vršenje zakon, pak zauzev predsjedničko mjesto, pozdravio zastupnike, želeć vruće, da uzmogne zastupnička kuća raditi. Onda je počeo da zgodnim riječima pozdravi njegovo veličanstvo cesara i kralja. Čim su to opazili zastupnici, svenjemačke stranke izišli su svi kao jedan iz dvorane, osentativno, i vratili se odmah, kad su čuli da su drugi zastupnici već pozdravili cesara i kralja. Oni toga nisu htjeli. Predsjednik spomenuo je u svom govoru smrt engleske kraljice, na što su rečeni zastupnici počeli vikati: „Živili Buri, doli s Englezi“. Nisu dakle htjeli dati izražaja žalosti za smrtnu kraljicu, koja svakako nije kriva bursko-englezkom ratu.

Predsjednik je za tim pozvao 8 najmladjih zastupnika za bilježnike. Ovi su pročitali uzorak svečanoga obećanja u njemačkom, českom, poljskom, rusinskom, rumunskom, talijanskom, slovenskom i hrvatskom jeziku; onda prozivali zastupnike, koju su svaki u svojem jeziku izrekli „obecajem“.

Na to je predsjednik javio da će biti svečano otvorenje carevinskoga vieća dne 4. veljače u kraljevskom dvoru.

Govorilo se je, da će neki zastupnici, narodni-demokrati iz Češke, učiniti sablazau u kraljevskom dvoru kod samoga čitanja prestolnoga govora. S Klofateom, jednim od tih zastupnika, dogovaralo se je radi toga. On je medju tim odputovao u Prag. Pred kraljevskim dvorom bilo je dne 4. veljače sve puno ljudi. Bilo je u dvoristihi i vojnika. Kraljevske straže bile su povećane. Zastupnici vozili su se u dvor, svečano obučeni. Bilo jih je mnogo u vojničkih i činovničkih uniforma, a mnogo takodjer u narodnom odijelu. Po dvoranaht i dvoru sve je vrvilo i šumilo od zastupnika i članova gospodske kuće. Galerija dvorane za sastanak i čitanje prestolnoga govora bila je puna jako elegantnoga svijeta. Oko tri četvrta na 12. bila je otvorena dvorana, i zastupnici su uljezli. Malo prije 12. unišli su svi ministri; skoro za njimi nadvojvode i tri nadvojvodkinje: Marija Terezija, Marija Josipa, i Elizabeta hći pok. prestolonasljednika Rudolfa. Točno u 12 došao je cesar i kralj sa pratnjom. Bio je sa burnimi živio-klici pozdravljen. Sjao se na svoj prijestol, krasnu stolicu, i čitao govor, koj mu je predno ministar-predsjednik, i koga je sastavilo ministarsko vieće. Izašao je najprije cesar i kralj, pak nadvojvode i nadvojvodkinje, pak ministri, te zastupnici i občinstvo.

Druge sjednica zastupničke kuće održavala se je dne 5. veljače.

U njoj prihobilo se je pripjele proteste proti raznim izborom, medju ostalim i proti izboru dra. Bennati iz Pule i Voloskoga, i proti izboru dra. Rizzi iz Pule. (U sljedećoj sjednici bilo je prihobeno i drugih).

Zreboom sastavilo se je 9 odjela zastupnika tako, da se je u žaru metnulo imena svih zastupnika, i onda dizalo. Prvih 47 dignutih sastavlju prvi odjel, drugih 47 drugi odjel itd.

Za tim se je zrebom, dižuć imena zastupnika iz žare, predalo izbor svakoga zastupnika, proti komu neima protesta, jednomu od 9 odjela, da izpita njegov izbor i predložiti njegovo ovrhovljenje. Od istarskih bilo je ovrhovljen izbor Vjekoslava Spintića kao i onaj dra. Bartola i markiza Polezina. O izboru dra. Bennati i dra. Rizzi imati će suditi u svoje vrijeme posebni odbor, koj je zove legitimacioni odbor.

Talijan iz Tirola barun Malfatti, predsjednik talijanskoga saveza, izjavio je, da talijanski zastupnici žale što se starostni predsjednik u svojem prvom govoru nije spjestio odurnoga zločina, komu je pao žrtvom kralj Umberto, zločina, koji je metnulo u na jveću žalost talijanski narod i nad kojim se zgraža cieti civilizovani sviet-

S toga postavlja u ime svojih sumišljenika zast. Spintić. Medju timi nisu ni zast. dr. Bennati ni zastupnik dr. Rizzi. Njihovi izbori bit će izručeni na izpitnja legitimacionom odboru.

Protiv izboru dra. Bennati pripjeli su dalnji protesi od Antona Matijašića i drugova iz Oprilja, od Frana Flego i drugova iz Buzeta, od dra. Dinka Trinajstića i drugova iz Pazina, od dra. Požara i M. Mandića iz Riemanja odnosno Trsta, od Antona Klementa i drugova iz Pule, od dra. Andra Stängera i drug. iz Voloskoga.

Protiv izboru dra. Rizzi pripjeli su dalji protesi od Antona Matijašića i drugova iz Oprilja, od Ivana Žiganta iz Buzetšćine, od izbornika iz Koparsćine, od polit. društva „Edinost“ u ime Rudolfa Pecarića iz Pobegi od Mihe Ursića, Josipa Korošca i drugova iz Škofije te od izbornika iz Porešćine.

Pročitale su se za tim „pravne ograde“ hrvatskih zastupnika: iz Dalmacije; zastupnika mladočeskih, česka veloposjeda, česke agrarne stranke, českih narodnih socijalista, českih socijalnih-demokrata, i radikalnih Rusa. Te pravne ograde sastoje u tom, da odnosi zastupnici izjavljuju, da će sudjelovati kod radnja parlamenta, da se pak ograđuju proti tomu, da bi se uzelo tako kao da bi tim zatajili, da Dalmacija pravno pripada u sabor Hrvatske, odnosno da postoji kraljevstvo Češko.

Pravne ograde českih agraraca i českih narodnih-socijalaca bile su napisane i čitane česki. Pri tom je zast. Wolf tullo vapuć nepristojne izraze. Zastupnik pak Kaiser prosvjedovao je proti tomu, da se je čitalo te pravne ograde a njim da se nije dozvolilo govoriti, i doviknuo, da se je već tim podkopal temelje parlamentu, pri čem su mu drugovi odobravali.

Bilo je dakle buke i u toj sjednici.

Velikom napetošću čekao se je dan 8. veljače, dan kad se je imao izabrati predsjednik zastupničke kuće. Već mjesec i više prije toga pisalo se je o tom pitanju. Prvanji predsjednik dr. pl. Fuchs vršio je ostro i savjestino svoje dužnosti. Ali prije njemačke novine, pak njemački zastupnici izjavili su da ga neće, i c. kr. vlada ga je odmah napustila, i on nije postao predsjednikom. Židovsko-liberalna „Neue Freie Presse“ nudjala je na silu svoje ljude, Baernreitera, grofa Altensa i druge, al to nije htjelo nikako ulpoviti. Onda se je nudilo dra. Kathreina, koj je već bio predsjednik, al koj je bio u burnim vremenih kao prava kukavica pobjegao sa predsjedničke stolice. Nudjalo se je mjesto jednomu od poljskoga kola, kao najvrećega kluba, al poljsko kolo nije htjelo na to pristati. Niemi su konačno htjeli svoga veliko-Niemca Prade-a, al su se Poljaci odlučno proti tomu izrekli. Još dva mislilo se da će doći do horbe izmed Fuchsa i Prade-a, ili da se u obće još predsjednika neće moći izabrati. Konačno našlo se je osobu, za koju se je združila velika većina, proti kojoj nije imao niko ništa. A to je 45 godišnji grof Vetter iz Moravske, sin tamošnjega zemaljskoga kapetana, čovjek stasit, prijazan licem, jako pomivljiv, koj govori uz njemačke posve dobro česki. U Moravskoj spada on u tako zvanu središnju stranku. U zastupničkoj kući ima kao takav samo dva druga, koji svi se smatraju kao „divlji“, to jest kao oni koji neprilpadaju nijednomu parlamentarnom klubu.

I taj muž bio je zbilja izabran predsjednikom skoro sa svimi odanimi glasovi. Pozdravljen prijazno, uveo se je na svoje mjesto prijazno prihvaćenim riečimi.

Kao prvi podpredsjednik bio je izabran Niemeac Prade, kao drugi Čeh dr. Začek. Za prvoga nisu glasovali Česi ni neki drugi Slovenci, za drugoga nisu glasovali razni Nienci.

Bilo je za tim izabrano 12 bilježnika, od svakoga od 12 većih klubova po jedan. Iz hrvatsko-slovenskoga kluba dr. Ferri.

Za tim su se ovrhovili izbori svih eprotestiranih zastupnika, medju njimi i

Uredjenju učiteljskih plaća.

Istrom pronio se glas, da učiteljske plaće nisu uredjene, kao što bijaše predloženo u zadnjem zasjedanju istarskog sabora. Čude se nekoi tomu neuspjehu, al tomu se ne treba nimalo čuditi.

Nam hrvatsko-slovenskim učiteljem malo bi se bilo pomoglo onim predlogom, al ipak bila bi kapnula i nama mrvica sa gospodskog stola. Osnova bijaše lukavo sastavljena, a lukavijem gospodaru je pripjela u ruke, koji je valjda kazao: Ne dam palice, dok kroćim putem vječnosti, a poslie što Bog daće i sreća junatka — i zato je valjda uzmanjkala previšnja sankcija.

Uveo u cielosti i originalu § 12. predložene promjene: „Il diritto di presentazione ai posti di docente nelle scuole pubbliche popolari e civiche viene esercitato dalla Giunta provinciale entro i limiti della torna legale proposta dalla Rappresentanza comunale.“

Ove la Giunta non se no valessa, dovrà a sua richiesta essere esperito novello concorso oppure sopra sua proposta provveduto al coprimento officioso di un maestro d'altra scuola popolare pubblica.“

To je po našem mnienju zbilja krasna promjena! Navadajmo izvadak originala u talijanskom jeziku, mislju, da će se javiti odlični kakav naš drug, prevesti na hrvatski, dobro protumačiti i naznacići nam, čemu se je neumisljena prasiua uložila na nama, toli milu osnovu.

Steta, da nije bilo sa svih strana rekursu, na što se je u istinu i mislilo. Neima zamjera nekoiom občinskim zastupstvom, koja su baš ljudski sastavljena, al imade zamjere nekoiim učiteljem, koji se drže za odlične ljude, a nit najmanje ne prate interese svog stališa. Bit će valjda to ljudi, koji ne vide nit četiri prsta pred očima i kojim kićene rieči skaću ko iz rukava. Bit će valjda prijazni, gdje bi im koristilo moglo, a uslužni, gdje treba samo rieči.

Rado-redaju kićene zdravice za punim stolom i govore na izust zasopne pjesme o domovini, o pravdi, o istini al kad treba svoj zanos činom posvjedočiti, prilagode svoj rad vazda „onako, kako drugi žele ili bolje narede. Nepravdu snose samo onda, ako im je od višeg nanešena, doćim nižemu ne bi nit rieči neosvećene ostavili. U zaštitu valjda uzmu samo one koje svi štite, a koga sve osuđuje, osuđuju i oni tihim, tobož bolnim učeljem. (Neznamo doista koji su to naši učitelji takovi, kakve nam ovdje g. pisac predstavlja. Op. Ured.).

Poznamo učitelja, koji su prvih godina svog službovanja baš izvrsno radili, a sada — — — a sada jesu pustinjaci u domaćene svietu. Znadu li možda gospođa čitaoci, komu se ima to u grieh pripisati? Možda učiteljstvu?

Od puekog se učitelja dandanas mnogo zahtjeva, a nitko ne misli na to,

kako da mu se pomogne. Evo što piše dalmatinski list „Učiteljski Glas“: „Zahjevi neke gospode upravo su neograničeni. Pueki učitelj dandanas valja da je filolog; i jaoh si ga njemu, ako mu se slučajno podkrate koja gramatička pogriješka; u zao čas po nj, ako mu se gdje vruće koja rieć, a da ju Vuk ne nosi, ili ako mu uteče koja fraza, da nije čisto narodna. On, pueki učitelj, treba da je pjevač kao De Luca, da je crtač kao Rembrandt, da je gimnastičar kao atleta. Inače, veli se, nije dorastao svome zvanju“.

„Petar n. pr. nalazi, da je dandanas uspjeh u gramatici posve loš. Pavao opazja, da su današnji učenici slabo uvježbani u računstvu. Tadija je otkrio mnoztvo ogromnih pogriješaka u školakim zadacima. Nu ti blaženi Katoni zaboravljaju, da nauka nije svrha osnovnoj školi, već jedino sredstvo, koje vodi k svrhi. Ti nezadovoljni vječiti kritičari pretressaju, sude i kore rad osnovne škole, kojoj znadu da nameću na rpe dužnosti, a nikakva prava ne priznaju, nit ma koliko se zauzimlju za glavnog faktora škole, za učitelja.“

Svak smije, da se umješa u školake stvari, svakomu je slobodno, da kritizuje učiteljev rad, i ako nad istim pazi Argovim očima čitava falanga veoma poštolvanih starešina“.

Ovo je krasna slika, koja služi braći u Dalmaciji na čast i ponos, a mi ju potpunom mjerom možemo prisvojiti, dakle još kojšta dodati, čez u Dalmaciji nema.

Učitelju! radi, skapavaj od gladi, al za ime Boga ne pitaj hljeba, jer se onda uzvilia prašinu, da ti zasliepi oči; pripravlja se onda navlaže zamršene osnove, samo da se zmogne kazati: Gospodo učitelji, učinismo svoje, al — — —

Mi neimamo izgleda nit najmanje dane u bolju budućnost, dok nas država ne primi pod svoje okrilje, što bi morao i potaknut naš zastupnik na carevinskom vieću. (Neslažemo se posvema sa g. piscem, al mu nehtjedemosmo kratiti prava, da razlozi svoje misli. Op. Ured.).

DOPISI.

Is Kopr, dne 8. t. mj. Zadnje Vaše viesi iz ovoga talijanskoga gnjezda odgovaraju posve zbiljim se dogodjenjem u našem gradiću nakon obavljenih državnih izbora. Razdor, koji je nastao u talijanskoj stranci zbog osobnih hira i prekosa neće se tako brzo utaloziti. Slavno Bennati i liepa njegova družba našla je napokon na tvrd orah, koj će težko zdrobiti. Njihovo samovoljno i objesno ponasanje napram svakomu, koji ih sliepo ne sluša i nesliedi, osvjećuje se eto na njih samih.

Tko bi bio mogao ni u snu pomisliti, da će koparsko građanstvo ikada pobiti prozore onim malim bogovom, koji se imenuju dr. Madonizza, dr. Bennati, dr. Deriu itd. itd.

Ono građanstvo, koje na njihov mig do sada uvijek demonstriralo proti Hrvatdom i Slovencem u obće, napose proti njihovim pravkom i zastupnikom, ono građanstvo odkazalo im posluh i diglo se proti njim, jer bijaše do gria si to njihove skrajne nadutosti.

Oni htjedose prkositi svemu građanstvu držći se svemogućimi, a kad tamo uvidiše naposled, da nisu gospodari ni javno pokazati se na ulici.

Pita se: odakle ta nagla promjena? Već dugo je vrijalao medju našim građanstvom proti kolovodjama talijanskoga društva u obće, napose proti onim u Kopr. Zadnji izbori bijahu posljednji policaj, da ju konačno moralo prekipjeti.

Samovoljno narivanje jednih kandidata i odstranjenje drugih ozlovoljilo je nesamostalijansku gospodu u Bujah i drugdje, nego takodjer i osobito ovdje.

Talijansko političko društvo upravo je silom narinulo poznatog Bartoli-a talij-

lanskim gradjanom Istre — premda mnogi nisu više zanj marili.

Talijani Istre znadu, da je Bartoli zastupao V. kuriju Istre, nepostignuv upravništa za siromašno pučanstvo naše pokrajine. Oni znadu, da je hotio mandat za tu kuriju položiti jer nije znao ili mogao svoje dužnosti vršiti, pak su se pitali: kad im ga narinuše u izborničtvo gradova: zašto ga narinavate gradovom, kad je do sada zastupao V. kuriju; za koju nije ništa dobra ni koristna izposlovao. Čemu nekandidira Bartoli u svojem starom izborničtvo — ako već hoće da bude zastupnikom? Nu kolovodje talijanaškoga političkoga društva nekažu izbornikom razloge, već im jednostavno nalažu: toga i toga morate birati. Proti takvom nasilnom postupanju ustase prvi i otvoreno Bojci, a mnogi i u mnogih gradovih izkazase svoje nezadovoljstvo tim, što ostase na dan izbora doma.

Talijanske koparske gradjane uvriedilo je takovo nasilno postupanje prigodom izbora za istarski veleposjed.

Mandat u tom izborničtvo uživao je do sada bivši koparski načelnik a sada zemaljski zastupnik i prisjednik zem. odbora dr. Pier-Antonio Gambini.

Vi ste jurve označili Vaše stanovište napram tomu mužu i kazali ste iskreno, da je on bio u zadnjem državnom saboru najsposobniji i najradiniji talijanski zastupnik Istre. Te Vaše tvrdnje neće zaista nitko iz lakha pobiti, jer to i sami Talijani priznavaju.

Opravdano bijaše dakle očekivanje talijanskoga naroda — (naroda ve! ni- pošto mogućnika) da će istarski veleposjed izabrati opet za Beč Pier-Antona, koji nebjiaše izgubio povjerenja svojih izbornika. Ali narod misli jedno a kolovodje njegovi odlučuju drugo. Odluka je palo u talij. pol. druztvo, da Pier-Antonio nesmije više u Beč kao zastupnik. A zašto ne, pita narod, napose Koparčani, koji se dobro sjecaaju bivšeg svog načelnika, i među kojim iina u više rođjaka i mnoštvo prijatelja i stovatelja.

Gospoda nekažu svomu puku razloge, već jednostavno grme: „mi ćemo tako, i tako mora biti!“

Ali neki je ipak razlog moralo imati ono pol. druztvo, da nije rečenoga više htjelo kandidirati za Beč. I jest razlog, al zanj nesmije doznati šire občinstvo, ni cesarska vlada a još manje mi Slaveni.

G. Gambini činio se je naime pogibeljnim talijanskoj vladajućoj svojli u obće, a napose onomu siadkomu i finom u gospodinu iz Pule, kojega zovu Ricci-em. Ovaj gospodin je prihijljen kod c. i k. mornarice u Puli; njega vole vladajući krugovi u Beču — jer ga siepi i kraikoviđni drže umjerenim tobož Talijanom — i on je predestiniran za budućega zemaljskoga kapelana Istre. Ali njemu bijaše pogibeljan suparnik g. Pier-Antonio, koji se razumije u zemaljsku upravu bolje u snu nego li Ricci i po bijelu danu, i koji je u Beču, svimi silami nastojao, da si pripravi i osjigura stolicu zemaljskoga kapelana.

Dakle suparničtvo, jal i nješto drugo prouzročilo je, da je morao Pier-Antonio ostati doma. To „nješto drugo“ jest to, što talijanski kolovodje drže, da bi se Pier-Antonio laglje ragodio u svakom pitanju sa vladom nego li Ricci, i što se nebi on možda protivio ni tomu, da dodje bilo do kakvog sporazumjenja sa slavenskom strankom Istre. Toga ni jednoga, ni drugoga, ni trećega neće ultra-radikalni vodje talijanski i radi toga je morao pasti g. Pier-Antonio.

Za sve te tajne spletke svojih kolovodja nezna talijansko pučanstvo Istre ništa. Za sve to nisu znali ni gradjani koparski kad su demonstrirali proti Benati-u, Madonizii, Derinu itd. itd. Oni se čute uvriedjenimi, što im zaposavilje su gradjana i bivšeg načelnika, rođjaka i prijatelja — muža, koji nije dostojan glede

na znanje i sposobnost, niti da polustrast postole šjor Pier-Antonu.

Fr. Maja moja, da si Jure moj cul, kako su neki dan šjor dottor Gule po rive vrišćali i klamali.

Jur. Ce jim je, trebe da, puhala bura va vajuhe.

Fr. Aj da imaju, imaju još neku koronu i neki bantić, ki jim je zusal do zadnjih balotacioni, nego oni najviše vrišće na šjor Tonina i na creske „crovate“.

Jur. A za ce?

Fr. Ce neznaš, pandolo, da šjor Tonin prodavaju va svojem apaltu fulminanti do sv. Cirila i Meloda, pak da sada svi creski mornari i kopaci kupjevaju te fulminanti, zac su i boji i ceneji.

Jur. Ce nisu šjor Tonin gospodar prodavat a cresani kupjevati fulminanti ke jih volja.

Fr. Trebe da ne, zac jim šjor dottor pretiju, da će jih ziveh v apalte vezgat sa svemi fulminanti, a sve creske „crovate“ da čuju nis menje nego obesit.

Jur. A maja moja, sada vidim i ja da su nebog šjor dottor posve sklavrali, a ce neznažu da oni, kako i biha. oli svenec zivu do slatke krvi briznega kopaca creskega i venjskega, pak da biju morali i oni se svum famejumi obesit zube na policu.

Fr. To su kumpare moj odveć teški računci za onako finu tikvicu i . . . praznu buricu.

Jur. I ja to dem.

Fr. Šjor dottor Burica, neka se za boga mitega kalmaju, pak oni rozi ke drolaju nam briznem i postenem „crovatom“, neka si lepo nabiju na celo.

Jur. Ondē ce jim bit bas pravo mesto!

Jur. Čuješ Franino, odkada se j on tvoj Klanjski imenjaki pošarenjačil.

Fr. Ter je bil vavik ča Bog da.

Jur. Ma on je jur s nami držal.

Fr. Ter bi i sada, da bi mu račun melal.

Jur. A, tako ti mane reci!

P. n. gg. predplatnicima!

Prosljedujemo i danas prilagati p. n. gg. predplatnicima posebne listiće sa oznakom zaostale predplate, koju neka izvole u roku od petnaest dana uplatiti. Tko po izmaku tog roka ne namiri duga, obustavljamo mu list, a predplatu utjerati ćemo drugim putem, koji neće biti svakomu mio.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Dne 11. t. mj. primio je njeg. veličanstvo predsjedništvo carevinskoga vieća t. j. predsjednika grofa Vettera i oba podpredsjednika t. j. dr. Prade-a i dr. Začeka. Na negovor predsjednika odgovorilo je njeg. veličanstvo siledeće: Raduje me, da se je izbor predsjedništva obavio tako brzo i razmjerno

jednodušno. Odatle crpim nadu, da će se stanje u carevinskom vieću poboljšati. Podjite na rad gospodo, to je najvažnije i najpotrebitije. Iza toga izjavio je vladar kako se raduje objojki podpredsjednika, što su ponovno izabrani.

U sjednici carevinskoga vieća od dne 12. t. mj. predložila je vlada 58 naredaba, koje je ona izdala na temelju § 14. od dana 15. junija do 29. decembra 1900.

Predsjednik poljskoga kluba vitez Javorski predložio je, da se na priestolni goyor odgovori adresom i da se u tu svrhu izabere odbor od 48 zastupnika. Dr. Pačak predlaže isto s odstranjenjem svake priprave. Pernerstorfer predloži, da se o priestolnom govoru povede razprava a dr. Barenther, da se ukine § 14.

Medju predlozi nalazi se jedan i za dokinuće vinske klauzule, te Pačakov predlog za preinak tiskovnog zakona, Pallfyer za promjenu poslovnika, Daszykov, za uvedenje obćeg, jednknog i izravnog izbornog prava.

U svemu predano bijaše 48 interpelacije, medju njimi i českoga zastupnika Kallana o gradnji željeznice izmedju Dalmacije i Bosne-Herzegovine, te Senererovo osiguraju njemackog državnog jezika.

Iza predloga pročitan bijaše dopis ministra-predsjednika o očitovanju nadvojvode Frana Ferdinanda prigodom njegovog vjenčanja, te je predsjednik zamolio, da to uzme do znanja carevinsko vieće.

Njemački zastupnik Gross izjavljuje, da to nije dosta, nego predloži, da se ta izjava uputi posebnom odboru od 37 zastupnika.

Česki zastupnik dr. Kramar izjavljuje ime Čeha, da oni nepriznaju vlast carevinskome vieću, da bi ono moglo viećati o poslovih priestolonasljedstva, već da to pravo pripada českog kruni i českomu narodu. Česi neće o izjavi glasovati ali čestitaju nadvojvodu i njegovoj supruzi. Na to ostaviše česki zastupnici sabornicu. Predlog Grossa bijaše za tim prihvaćen. Ministar financija predložio je carevinskom vieću, državni proračun, koji izkazuje potrebu od kruna 1.641.163.344 i pokriće od kruna 1.641.997.585, potom izkazuje višak od kruna 834.241.

U istoj sjednici dao je ministar-predsjednik izjavu, da se vlada neće zadovoljiti samo sa takozvanimi državnimi potrebami, sa izborom u delegacije, kvotne deputacije, već da traži ozbiljna i plodonosna rada od carevinskoga vieća. Prije ukarjnih blagdana ima se rješiti po želji vlade zakon o žestokom piću, zakon o izgradnji željeznica u zaposjednutih zemljah i zakon o dignuću novaka. Izbor u delegacije doći će na kraju ovoga zasjedanja i to kao dokaz, da vlada računaa sa stalnošću na rješene spomenutih osnova.

U gospodskoj kući bijaše primljena do znanja izjava nadvojvode Frana Ferdinanda prigodom njegovog vjenčanja sa groficom Chotek.

Srbija. Nenadana smrt razkralja Milana, koji si je bio nadeo ime grofa od Takova, razdužila je dvorske krugove više zbog njezime naglosti nego li zbog ljubavi do nesretnog kralja. Njegovi prijatelji i protivnici preneraženi su tom iznenadnom smrću, jer se nalaze u neizvjestnosti, što će sada sliediti u Srbiji. Smrt razkralja Milana potresla je osobito njegove prijatelje i zaštitnike u Austro-Ugarskoj, i to Niemce i Madjare, kojim je Milan služio kao orudje svojom protuslavenskom politikom. U Rusiji i u obće u slavenskom svijetu žali se Milana kao čovjeka, nipošto kao vladara, koji bi bio mogao i morao promovirati slavenske interese na Balkanu, a toga nije nikad činio.

Bugarska. Izbori za narodno sobranje, prošli su dosta mirno. Opozicija odaslala je ministru-predsjedniku Petrovu brojajnu zahvalnicu radi nepristranoga postupanja službenih organa. Jedino u Plovdivu došlo je izvan izborne dvorane do sukoba izmedju stranaka, pri čemu bijaše dvie osobe usmrćene i više njih ra-

njeno. Novi ministar-predsjednik Petrov ogorčao je macedonski izvršujući odbor radi toga, što je dao nalog, da se macedonsko druztvo raspusti. Macedonci izdali su proti ministru javni proglas. Službeni krugovi sude, da će se morati raspustiti novu izabranu sobranje, jer da neće biti moguće sastaviti većine radi razciepnosti stranaka.

Italija. Novije vesti iz Rima kažu, da se primiče ministarska kriza svomu kraju. Kralj je povjerio sastav novog ministarstva zastupniku Zanardelli-u, koji je već našao druge, koji će zasjesti ministarske stolice. Giolitti će preuzeti unutarnje poslove, Prinetti vanjske poslove, Fortis javne radnje, Guicciardini financije, Capelli poljodjelstvo. Bivše ministarstvo moralo je odstupiti radi neradinosti, u koju je zapalo usled neprekidnih borba mnogobrojnih stranaka. Niti novomu ministarstvu neproriču dugi život, jer će imati takovu većinu, koja je skrapana od raznih stranaka, koje se uvijek bore za prvenstvo ili nadvladu.

Španjolska. U većih gradovih Španjolske došlo je ovih dana do krvavih sukoba izmedju gradjana i oružane sile. U Madridu, Valenciji, Barceloni, Granadi itd. ponovise se demonstracije proti Isusovcem, koje nemogu trpiti liberalci i slobodni zidar jer im kvare račune. U mnogih gradovih proglašeno je obsadno stanje. Te nemire i demonstracije proti Isusovcem izkrošćuju republikansku stranku, koja bi htjela srušiti kralja, te Španjolsku proglasiti republikom. Vlada postupla odlučno proti buntovnikom, te ih je mnogo u zatvorih.

Mjestne:

Odbor školstva i sokola zaključio je izraziti osoblitu zahvalu gospojinskom odboru, koji se je živo trudio, da damski ples izpane onako sjajno i po drožtva koristno.

Bilježimo bez kometata. — Ravnateljstvo socijalističkoga druztva „Federazione“, uredništvo socijalističke novine „Il proletario“, uprava socijalističkoga konsumnoga dućana, podielili su stanovište iznose onomu talijanskomu dječjem vrtiću u Šijani, kojeg su se gospoda talijanski nacionalci dosjetili da ga postave, poslje nego je naša školska družba sazidala u Šijani hrvatsku školu, i s namjerom da ovu po mogućnosti unište!

Poslje izbora. Eugenio Cerlenizza, privrzenik socijalističke stranke u Puli, bio je osuđen od rovinjskoga sudišta usljed prijave policije na 5 mjeseca zatvora.

Pokrajinske:

Dvadesetpetgodšnjicu proslavili su prošle nedjelje mnogobrojni prijatelji i istomišljenici naše cijenjene drugarice, trščanske „Edinosti“. U jutro prisustvovali su sv. misi pomoliv se za mir i pokoj umrlih utemeljitelja, urednika i dobročinitelja lista a poslije podne u 1 sat skupilo se njih oko stolina u gostioni „k ugarskom kralju“ na svečanom banketu. Medju prisutnima bijahu svi zastupnici trščanske ekolice, prvak trščanskih Slovenaca vitez Naberog, načelnik grada Ljubljane, suradnici novina iz Trsta, Ljubljane i Gorice, te svi kolovodje trščanskih Slovenaca. Na banketu palo je krasnih gvoraa, koje je izmjenjivala milozvučna pjesna domaćeg pjevačkog zbora.

Siglo listu više brzojavnih čestitaka s raznih strana naše domovine, kojina se pridružujeno eto opet i mi.

† Josip Mubelj. U narodnih krugovih našega grada dobro poznati i cijenjeni rodoljub g. Josip Mubelj, unirovljeni c. kr. komesar vojne mornarice preminuo je u ponedjeljak na večer nakon duge bolesti u Ljubljani.

Rodjen bijaše pokojni Mubelj u dolnjoj Beli kod Tupalčah, u Kranjskoj.

U Puli proživio je dugi niz godina, gdje ga je sve cijenilo i stovalo radi njegove blage čudi, dobra srca i čista znanja. Velevrjednom pokojniku bila lahka

